

Nr 237

Av herr **Darlin m. fl.**, om utredning angående småföretagens och jordbrukets kapitalproblem.

De olika åtgärder av investeringshämmande natur som statsmakterna på grund av inflationsfaran vidtagit har för den sektor av näringslivet som representeras av småföretagsamheten av allt att döma medfört en rätt väsentlig uppbromsning av rationalisering och modernisering. Framför allt gäller detta företagens försörjning med erforderligt kapital. Det gäller här två problem, dels möjligheterna till ökad självfinansiering genom kapitalbildning hos företagen själva, dels möjligheterna att erhålla lån till rimliga villkor.

Möjligheterna till ökad självfinansiering bromsas f. n. genom rådande skattebestämmelser. Senast har elupprustningskommittén i ett i dagarna avgivet betänkande påvisat svårigheterna att med nuvarande lagstiftning avsätta medel till förnyelsefonder inom de elektriska distributionsföretagen. Dessa svårigheter gör sig i lika hög grad gällande beträffande företag inom andra branscher. En omprövning av gällande bestämmelser ter sig därför angelägen liksom även över huvud taget frågan om skattetrycket och avskrivningssvårigheterna hos företagen.

Vad frågan om företagens lånemöjligheter beträffar må först erinras om att ett betydande behov föreligger av långfristiga bundna krediter. Småföretagen kan emellertid icke lösa denna fråga på samma sätt som storföretagen genom emitterande av obligationslån. Visserligen är det tänkbart att genom obligationsmarknaden i lämplig form anskaffa kapital för långfristig utlåning även till småföretag, vare sig det sker i samverkan med banker eller på annat sätt. Men obligationsmarknaden är som känt sedan åtskilliga år praktiskt taget stängd för enskild företagsamhet på grund av statsmakternas restriktioner. I realiteten får därför bankerna i mån av möjlighet söka tillgodose småföretagens behov av såväl lång- som kortfristiga krediter. De sedan flera år tillbaka gällande kreditrestriktionerna har emellertid som bekant i realiteten kommit att medföra en nedskärning av bankutlåningen till näringslivet, vilket självfallet i hög grad även berör småföretagen. Det kan med intresse noteras, att staten dock under senare år vidtagit vissa åtgärder i egen regi för att öka tillgången på lånekapital för hantverk och småindustri, främst genom vidgad utlåning via de länsvis organiserade företagarföreningarna samt genom införande av s. k. industrikreditgarantier. Det bör emellertid konstateras, att dessa åtgärder i realiteten endast till en del kompenserar den nedskärning av bankernas ordinarie kreditgivning som statsmakterna genom sina direktiv till bankerna anbefallt. I fråga om industrikreditgarantierna skall för övrigt medel till sådan utlåning tas från

bankernas ordinarie kreditutrymme till näringslivet. Dessas faktiska utlåningsmöjligheter ökas sålunda icke härigenom.

Av allt att döma kommer de närmaste decennierna att innebära betydande påfrestningar på vårt näringslivs konkurrensförmåga. Planerna på en gemensam nordisk marknad och ett europeiskt frihandelsområde torde efter hand framtvinga en ej oväsentlig strukturomvandling bland våra företag. De vidgade marknaderna kommer till övervägande delen att ge positiva möjligheter även för rationellt drivna småföretag. Men samtidigt kommer ett realiserande av planerna att innebära ökad konkurrens för företag på hemmamarknaden. I båda fallen kommer företagen att behöva sådan rörelsefrihet att de inom rimlig tid och effektivt kan ställa om sina rörelser för att möta det nya läget. Oavsett om de aktuella planerna realiseras är det också ett faktum, att den tekniska utvecklingen f. n. ställer stora krav. Verkstäder och maskiner måste anpassas efter denna utveckling, vilket som regel innebär krav på ökad mekanisering och ökade investeringar i anläggningstillgångar.

Det är mot denna bakgrund man måste se dagsläget i fråga om företagens kapitalförsörjning. En fortsatt låsning av de ordinarie lånemöjligheterna jämte fortsatta hinder för ökad självfinansiering kommer att innebära en broms på det utvecklingsbefrämjande arbete, som företagen i eget och i samhällets intresse måste företaga, om de framgångsrikt skall kunna hävda sig på marknaden. Av detta skäl framstår som angeläget att de mindre företagens kreditproblem uppmärksammas. F. n. pågår flera olika utredningar rörande penning- och kapitalmarknaden i vårt land. Därjämte pågår en särskild utredning avseende de framtida riktlinjerna för statens låneverksamhet till hantverk och småindustri. Problemet är av betydande storleksordning. Enbart affärsbankerna beräknas nämligen f. n. ha ca en miljard kronor utestående i lån och krediter till hantverks- och småindustriföretag. I jämförelse härmed är den statliga utlåningen — ett 60-tal miljoner — alltså av mycket begränsad omfattning, även om den på grund av det under senare år framtvingade läget på den ordinarie kreditmarknaden och därav i sin tur föranledda stödåtgärder åt småföretag snabbt sett sin andel växa. Från företagshåll måste med oro noteras den utveckling som nu senast pågått, där man å ena sidan låser fast den ordinarie kreditgivningen och å den andra starkt ökar den statliga långivningen till ifrågavarande näringsgrupper. En allmän översyn av småföretagens kapitalproblem ter sig även av detta skäl angelägen, icke minst på grund av önskvärdheten att på lämpligt sätt lösa den långfristiga långivningen.

De kapitalförsörjningsproblem som råder inom hantverk och småindustri gör sig i hög grad gällande även inom jordbruket, varför en översyn av kapitalproblemen bör innefatta all småföretagsamhet inklusive jordbruk. Vid föregående års riksdag väcktes från vårt håll en motion (II: 98) i vilken hemställdes om en utredning angående möjligheterna att inom jordbruket skapa en för en fortsatt rationalisering nödvändig kapitalbildning. Till den utförliga motive-ring som i den berörda motionen anfördes ber vi att få hänvisa.

Med stöd av ovanstående hemställer vi,
att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om
en utredning angående småföretagens och jordbrukets kapital-
problem.

Stockholm den 24 januari 1958

Gösta Darlin

Gerhard Nilsson
i Gävle

Fredrik-Adolf Hamilton

Sven Svensson
i Krokstorp

Carl Östlund

Einar Hægglom
